

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

กิจกรรมการเสริมสร้างพลังอำนาจในตนเองต่อพฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากสารเคมีของพนักงานศูนย์วิจัยพืชไร่เชียงใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการเสริมสร้างพลังอำนาจในการป้องกันอันตรายจากสารเคมีของพนักงานศูนย์วิจัยพืชไร่เชียงใหม่ เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ พนักงานสายปฏิบัติการที่ทำงานเกี่ยวข้องกับสารเคมีในศูนย์วิจัยพืชไร่เชียงใหม่ จำนวน 29 คน โดยดำเนินการระหว่างเดือนสิงหาคมถึงเดือนกันยายน พ.ศ.2550 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย กิจกรรมการเสริมสร้างพลังอำนาจในการป้องกันอันตรายจากสารเคมี จำนวน 4 กิจกรรม โดยใช้กิจกรรมในการเสริมสร้างพลังอำนาจ เป็นกิจกรรมกลุ่ม ซึ่งเป็น มี 4 ขั้นตอนคือ 1) การค้นพบสภาพการณ์จริง 2) การสะท้อนคิดอย่างมีวิจารณญาณ 3) การตัดสินใจและลงมือปฏิบัติ และ 4) การคงไว้ซึ่งการปฏิบัติที่มีคุณค่า เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย 4 ส่วน คือ แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป การรับรู้ในการป้องกันตนเอง ทักษะคิดในการป้องกันตนเอง และ การปฏิบัติในการสร้างพลังอำนาจในการป้องกันตนเอง

เครื่องมือได้ผ่านการตรวจสอบความตรงเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน ผู้วิจัยได้นำเครื่องมือทดลองใช้กับพนักงานพืชไร่ของมหาวิทยาลัยแม่โจ้ จำนวน 10 คน นำมาหาความเชื่อมั่นโดยใช้โดยวิธีหาค่า Coefficient of Alpha ได้ค่าความเชื่อมั่นของการทดสอบเท่ากับ 0.82 การเก็บรวบรวมข้อมูลทำการเก็บรวบรวมข้อมูล 2 ครั้ง คือ ก่อนการทดลองใช้กิจกรรมและหลังสิ้นสุดทดลองใช้กิจกรรม 6 สัปดาห์ และนำข้อมูลที่ได้มาพรรณนาวิเคราะห์และวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Statistical Package for the Social Sciences: SPSS for Windows)

สรุปและอภิปรายผลการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมกิจกรรมการเสริมสร้างพลังอำนาจในการป้องกันอันตรายจากสารเคมี จำนวน 29 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 69.0 มีอายุระหว่าง 41-50 ปี มีอายุเฉลี่ย 43.8 ปี มีสถานภาพโสด ร้อยละ 51.7 มีการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 ร้อยละ 51.7 มีรายได้ต่อเดือนระหว่าง 3,000-5,000 บาท ร้อยละ 69.0 ทำงานในศูนย์วิจัยพืชไร่นาเป็นระยะเวลา 1-9 ปี โดยทำงานมาเป็นระยะเวลาเฉลี่ย 10.1 ปี ด้านพฤติกรรมสุขภาพกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์ ร้อยละ 69.0 และเคยได้รับการตรวจสุขภาพในปีที่ผ่านมา ร้อยละ 62.1

2. กระบวนการจัดกิจกรรมการเสริมสร้างพลังอำนาจในการป้องกันอันตรายจากสารเคมีของกลุ่มตัวอย่าง มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

กิจกรรมที่ 1 การค้นพบสภาพการณ์จริงและการสะท้อนคิดอย่างมีจิตวิญญาณเกี่ยวกับอันตรายจากการใช้สารเคมี เป็นกิจกรรมพื้นฐานในการดำเนินกิจกรรมอื่น ๆ เนื้อหาส่วนใหญ่จะเป็นการสร้างสถานการณ์การรับรู้ ปัญหาและอันตราย และมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องและเกิดความตระหนักถึงอันตรายจากการใช้สารเคมี โดยให้กลุ่มตัวอย่างคู่วิทัศน์เกี่ยวกับประวัติการเจ็บป่วยและการรักษาโรคที่เกิดจากการใช้สารเคมี และให้กลุ่มตัวอย่างแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากการเล่าประสบการณ์จากอันตรายจากการใช้สารเคมี เพื่อเชื่อมโยงเข้าสู่เนื้อหาความรู้ที่ได้รับจากการคู่วิทัศน์ ผลจากการสังเกตพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความสนใจ ให้ความร่วมมือและมีส่วนร่วมในกิจกรรมเป็นอย่างดี โดยเฉพาะเมื่อตัวแทนกลุ่มได้นำเสนอมีการเล่าถึงประสบการณ์ในการใช้สารเคมีที่ตนเองประสบมา ซึ่งแต่ละคนจะมีปัญหาและอุปสรรคในการใช้ที่แตกต่างกันออกไป เช่น ขณะฉีดพ่นสารเคมีในพื้นที่ที่กำหนดแต่ในพื้นที่ใกล้เคียงก็ยังคงมีพนักงานส่วนอื่นทำงานอยู่ ซึ่งอาจจะได้รับอันตรายจากสารเคมีได้ และเมื่อให้พนักงานร่วมกันวิเคราะห์ผลเสียที่เกิดขึ้นจากการใช้สารเคมี กลุ่มตัวอย่างสามารถระบุได้ว่าผลเสียที่เกิดขึ้นจากการใช้สารเคมีทั้งในด้านกายภาพ ด้านชีวภาพ ด้านจิตวิทยา ด้านเออร์โกโนมิกส์ และด้านที่เกี่ยวกับการใช้สารเคมีโดยตรง ซึ่งในด้านกายภาพกลุ่มตัวอย่างระบุว่าผลเสียที่เกิดขึ้นจะเกี่ยวกับเรื่องของอากาศร้อน สภาพดินลื่นทำให้เกิดการหกล้ม กลิ่นเหม็นของสารเคมี เสียงดังรบกวนจากเครื่องพ่น เป็นต้น ด้านชีวภาพพบว่าผลเสียที่เกิดขึ้นจะเป็นลักษณะของแมลงกัดต่อย ด้านจิตวิทยาผลที่เกิดขึ้นจะเป็นในเรื่องของการเกิดอารมณ์หงุดหงิดจากการที่อากาศร้อน การทะเลาะกับเพื่อนร่วมงานเป็นบางครั้งเนื่องจากความคิดเห็นไม่ตรงกัน เป็นต้น ด้านเออร์โกโนมิกส์จะเป็นผลเกี่ยวกับการยก

ของนัก การทำงานท่าเดียวกัน ๆ เป็นต้น และด้านที่เกี่ยวกับการใช้สารเคมีโดยตรงส่วนใหญ่ ระบุตรงกันว่าเป็นผลที่เกิดขึ้นจะเป็นในเรื่องของการสัมผัสกับสารเคมี คำนวณจากเครื่องยนต์ เป็นต้น สอดคล้องกับแนวคิดการเสริมสร้างพลังอำนาจของกิบสัน (Gibson, 1993) ว่าการเสริมสร้างพลังอำนาจเป็นกระบวนการส่วนบุคคลในการพัฒนาตนเอง ซึ่ง การค้นพบสภาพการณ์จริง (Discovering Reality) เป็นขั้นตอนแรกของการจัดกิจกรรมการเสริมสร้างพลังอำนาจ ในขั้นนี้จะมีการตอบสนองของบุคคล 3 ด้าน คือ ด้านอารมณ์ (Emotional) ด้านสติปัญญาการรับรู้ (Cognitive) และด้านพฤติกรรม (Behavioural) โดยการตอบสนองด้านอารมณ์ (Emotional Responses) เมื่อบุคคลได้มีโอกาสรับรู้และตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้น จากการเข้าร่วมกิจกรรมในขั้นต้นอาจเกิดความรู้สึกสับสน ไม่แน่ใจ ต่อด้าน ไม่ยอมรับกับปัญหาที่เกิดขึ้นในสภาพของความเป็นจริงได้

การตอบสนองทางสติปัญญาการรับรู้ (Cognitive Responses) เมื่อบุคคลรู้สึกสูญเสียความไม่มั่นใจ จะมีการแสวงหาความช่วยเหลือจากสิ่งรอบข้างโดยการหาข้อมูลความรู้ให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ เพื่อช่วยให้เกิดความเข้าใจเหตุการณ์และสถานการณ์ทั้งหมดที่เกิดขึ้น ในระยะนี้บุคคลจะให้ข้อมูลความรู้ทั้งหมดที่ได้จากการแสวงหาจากแหล่งต่างๆ มาใช้ประกอบการตัดสินใจให้ความช่วยเหลือผู้ป่วย ดังนั้นเมื่อมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างสมาชิกในกลุ่มจะช่วยให้อีกกลุ่มตัวอย่างเกษตรกรมีกำลังใจดีขึ้น ยอมรับสาเหตุที่เกิดขึ้นตามสภาพที่เป็นจริง จึงเกิดความร่วมมือและการช่วยเหลือได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

การตอบสนองทางพฤติกรรม (Behavioral Responses) โดยบุคคลจะรับรู้และตระหนักว่าการดูแลตนเองเป็นหน้าที่และความรับผิดชอบข้างต้น การที่บุคคลคิดว่าการกระทำของตนเป็นสิ่งที่ดีที่สุดในขณะนั้น พยายามมองปัญหาที่เกิดขึ้นในแง่ดี และพยายามทำความเข้าใจกับปัญหาและสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจนสามารถรู้ชัดเจนว่าปัญหาหรือสิ่งที่ผู้ป่วยต้องการอย่างแท้จริงคืออะไร เกิดความเข้าใจชัดเจนในการดูแล เกิดความเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของตนเอง โดยใช้ประสบการณ์การแก้ปัญหาที่ผ่านมาประยุกต์กับสถานการณ์ใหม่ ในขั้นนี้บุคคลจะได้รับข้อมูลย้อนกลับและการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง กลุ่มตัวอย่างตระหนักได้เองถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น และจะเริ่มเปลี่ยนวิธีการคิด คือ พยายามเปลี่ยนแนวคิดในแง่บวก และคิดว่าปัญหาทุกอย่างสามารถแก้ไขได้ รวมทั้งพยายามทำทุกวิธีการเพื่อให้การดูแลผู้ป่วยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

กิจกรรมที่ 2 กิจกรรมการมองเห็นคุณค่าในการป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมี (ขั้นการตัดสินใจ) มีวัตถุประสงค์เพื่อให้กลุ่มตัวอย่าง สามารถอธิบายเชื่อมโยงเกี่ยวกับอันตราย และวิธีการป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีได้ โดยให้กลุ่มตัวอย่างร่วมกันสร้างข้อตกลงใน

การปฏิบัติตนเพื่อป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมี ทั้งก่อนใช้ ขณะใช้ และหลังการใช้สารเคมี โดยวิทยากร ได้ชี้ให้เห็นอันตรายจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชซึ่งจะมีการสะสมในร่างกาย และไม่ได้แสดงผลออกมาใช้ช่วงแรกๆ แต่เป็นสามารถป้องกันได้ด้วยวิธีการปฏิบัติตนที่เหมาะสม ซึ่งจากผลการสังเกตพบว่า กลุ่มตัวอย่างสามารถอธิบายเชื่อมโยงเกี่ยวกับอันตรายและวิธีการป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีได้ ซึ่งพนักงานฯ มีการพูดคุยถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการใช้สารเคมีแล้ว พนักงานฯ ในแต่ละกลุ่มมีการทำข้อตกลงร่วมกันในการป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมี ซึ่งก่อนใช้สารเคมีพนักงานฯ ระบุตรงกันว่าจะมีการอ่านฉลากให้เข้าใจก่อนทุกครั้ง มีความตรวจสอบความพร้อมของอุปกรณ์ต่าง ๆ และมีการสวมชุดป้องกัน เช่น ชุดคลุม ผ้าปิดปากและจมูก แว่นตา ถุงมือ รองเท้าและหมวก อย่างมิดชิด ในขณะเดียวกันก็มี 1 กลุ่มที่มีวิธีการต่างจากกลุ่มอื่น ๆ คือ จะมีการศึกษาวิธีการใช้อุปกรณ์ในการพ่นสารเคมีก่อนการใช้ทุกครั้ง สำหรับแต่ละกลุ่มมีการทำข้อตกลงร่วมกันในการป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมี คือ ขณะทำการพ่นสารเคมีจะต้องอยู่เหนือลม หยุดพ่นเมื่อมีลมแรง ไม่กินอาหารหรือสูบบุหรี่ขณะฉีดสารเคมี มีการผสมสารเคมีให้ถูกต้องตามปริมาณที่กำหนด เป็นต้น ในขณะเดียวกันก็มี 1 กลุ่มที่มีวิธีการต่างจากกลุ่มอื่น ๆ คือ ต้องมีการกำหนดเวลาในการพ่นสารเคมีด้วย เช่น ตอนเช้า ต้องไม่เกิน 10.00 น. ส่วนข้อตกลงร่วมกันในการปฏิบัติหลังจากการใช้สารเคมี ทุกกลุ่มเห็นตรงกันว่าจะต้องทำความสะอาดและเก็บอุปกรณ์ให้มิดชิด ห่างจากมือเด็ก ภาชนะที่ใช้สารเคมีนำไปทำลายโดยการฝัง ระบายน้ำทันทีหลังจากพ่นยา สำหรับเสื้อผ้าที่ใส่ในขณะฉีดสารเคมีก็ควรแยกซักจากเสื้อผ้าทั่วไป มีการติดป้ายบอกตำแหน่งที่พ่นยา และควรเว้นระยะเวลาห่างหลังจากการพ่นยาก่อนที่จะเข้าไปบริเวณดังกล่าว สอดคล้องกับแนวคิดของการสะท้อนคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Reflection) ที่เชื่อว่า เมื่อบุคคลสามารถค้นพบปัญหาและเกิดความคับข้องใจมากขึ้น ก็จะส่งผลให้บุคคลได้พัฒนาขึ้น ช่วยให้เกิดมุมมองปัญหาประเมิน และคิดพินิจวิเคราะห์ถึงสถานการณ์หรือสิ่งที่เกิดขึ้นทั้งหมดในแง่มุมต่างๆ ให้เกิดความเข้าใจชัดเจนเพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาและการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น ในขั้นนี้จะช่วยให้บุคคลเกิดการพัฒนาความรู้สึกมีพลังอำนาจในการควบคุมตนเอง (A Sense of Personal Control) ในการปฏิบัติ หลังจากการคิดวิเคราะห์อย่างละเอียดแล้วจะช่วยให้บุคคลมีการพัฒนาขึ้น จะตระหนักถึงความเข้มแข็งของตนเอง ความสามารถ ความถูกต้องของตน เกิดความรู้สึกมั่นใจในความรู้ความสามารถ การตัดสินใจ ทักษะของตนเอง จึงกล่าวได้ว่าขั้นตอนของการสะท้อนคิดอย่างมีวิจารณญาณ มีความสำคัญนำไปสู่การตัดสินใจเลือกวิธีการปฏิบัติที่เหมาะสม และช่วยให้บุคคลมีการรับรู้ถึงพลังอำนาจในตนเอง เมื่อผ่านขั้นตอนนี้บุคคลจะมีความรู้สึกเข้มแข็ง มีความสามารถ และมีพลังงานมากขึ้น

กิจกรรมที่ 3 กิจกรรมการสร้างทักษะและนำความรู้เกี่ยวกับการป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีไปสู่การปฏิบัติ (ขั้นการลงมือปฏิบัติ) เป็นการให้วิทยากรสาธิตขั้นตอนการปฏิบัติตนในการใช้สารเคมี แล้วให้กลุ่มตัวอย่าง นำความรู้เกี่ยวกับการป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีไปสู่การปฏิบัติ โดยให้กลุ่มตัวอย่าง แบ่งกลุ่มตัวอย่างเป็น 3 กลุ่ม ๆ ละประมาณ 10 คน ทดลองปฏิบัติตน เพื่อป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมี ก่อนการใช้ ขณะใช้ และหลังการใช้ อย่างถูกต้องตามที่วิทยากรสาธิต และแต่ละกลุ่ม อภิปรายร่วมกันเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ประสพการณ์ จากการฝึกปฏิบัติ เพื่อนำไปสู่การแก้ไข

ผลจากการสังเกตพบว่า เมื่อวิทยากรออกมาสาธิตขั้นตอนการปฏิบัติตนในการใช้สารเคมีแล้ว กลุ่มตัวอย่างทุกคนให้ความสนใจ มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับวิทยากร ตลอดเวลาที่วิทยากรมาทำการสาธิต ซึ่งเมื่อวิทยากรได้ทำการสาธิตเรียบร้อยแล้ว ก็จะให้พนักงานฯ แบ่งออกเป็นกลุ่มเพื่อทดลองปฏิบัติตนตามขั้นตอนที่ได้ทำการสาธิต พนักงานฯ มีการดำเนินการตามขั้นตอนต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง และมีร่วมกันเสนอแนะให้เพื่อนฯ อย่างสนุกสนาน โดยในแต่ละกลุ่มจะช่วยกัน ซึ่งหากคนใดปฏิบัติผิดขั้นตอนก็จะช่วยกันแนะนำหรือการปฏิบัติให้เพื่อนในกลุ่มดู สอดคล้องกับแนวคิดการเสริมสร้างพลังอำนาจของกิบสัน (Gibson, 1993) ในขั้นตอนนี้ว่ากลุ่มตัวอย่างได้มีการตัดสินใจและลงมือปฏิบัติ (Taking Charge) หลังจากผ่านสองขั้นตอนดังกล่าวข้างต้น โดยกลุ่มตัวอย่างได้เลือกปฏิบัติตามข้อตกลงของกลุ่ม ซึ่งกลุ่มร่วมกันพิจารณาว่าเหมาะสมและดีที่สุดแล้ว

นอกจากกิจกรรมการเสริมสร้างพลังอำนาจในการป้องกันอันตรายจากสารเคมีของกลุ่มตัวอย่าง ทั้ง 4 กิจกรรมแล้ว ผู้วิจัยได้สร้างความตระหนักให้กับกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการป้องกันอันตรายจากสารเคมีแล้ว ยังได้รับความอนุเคราะห์จากพยาบาลโรงพยาบาลดอยสะเก็ดในการเข้ามาตรวจเลือดในการตรวจสารเคมีตกค้างในเลือด และเล่าประสบการณ์จากการพบเห็นผู้ป่วยให้กลุ่มตัวอย่างรับฟัง ตลอดจนมีการแนะนำให้พนักงานฯ ที่มีผลการตรวจเลือดในขั้นที่ไม่ปลอดภัยหาสมุนไพรรางจืดมาต้มดื่มกิน เพื่อล้างพิษในร่างกาย ซึ่งผลการตรวจเลือดหลังจากการจัดกิจกรรม 6 สัปดาห์มีผลในทิศทางที่ดีขึ้น กล่าวคือ พนักงานมีสารเคมีตกค้างในเลือดน้อยลง

3. ผลการจัดกิจกรรมการเสริมสร้างพลังอำนาจในการป้องกันอันตรายจากสารเคมี

การรับรู้เกี่ยวกับการป้องกันอันตรายจากสารเคมี พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมกิจกรรมการเสริมสร้างพลังอำนาจในการป้องกันอันตรายจากสารเคมี มีค่าคะแนนเฉลี่ยของการรับรู้ก่อนเข้าร่วมกิจกรรมการเสริมสร้างพลังอำนาจในการป้องกันอันตรายจากสารเคมีเท่ากับ 2.44

คะแนน และมีค่าคะแนนเฉลี่ยการรับรู้หลังเข้าร่วมกิจกรรมการเสริมสร้างพลังอำนาจในการป้องกันอันตรายจากสารเคมีเท่ากับ 2.66 คะแนน ซึ่งค่าคะแนนเฉลี่ยการทดสอบการรับรู้เกี่ยวกับการป้องกันอันตรายจากสารเคมีหลังจากเข้าร่วมกิจกรรมมีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

ทัศนคติเกี่ยวกับการป้องกันอันตรายจากสารเคมี พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมกิจกรรมการเสริมสร้างพลังอำนาจในการป้องกันอันตรายจากสารเคมี มีค่าคะแนนเฉลี่ยทัศนคติก่อนเข้าร่วมกิจกรรมการเสริมสร้างพลังอำนาจในการป้องกันอันตรายจากสารเคมีเท่ากับ 2.29 และมีค่าคะแนนเฉลี่ยทัศนคติหลังเข้าร่วมกิจกรรมการเสริมสร้างพลังอำนาจในการป้องกันอันตรายจากสารเคมีเท่ากับ 2.33 ซึ่งค่าคะแนนเฉลี่ยทัศนคติเกี่ยวกับการป้องกันอันตรายจากสารเคมีหลังจากเข้าร่วมกิจกรรมมีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรม สอดคล้องกับการศึกษาของสมคิด คำพวง (2542) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูสตรอบอรีของเกษตรกร ตำบลโป่งผา อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย เกษตรกร 144 คน เป็นชาย ร้อยละ 95.1 จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ร้อยละ 55.6 มีประสบการณ์ใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืชเฉลี่ย 9.8 ปี ส่วนใหญ่รับข้อมูลข่าวสารจากเพื่อนบ้านเกี่ยวกับการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูสตรอบอรี ร้อยละ 69.4 มีระดับความรู้สูง ร้อยละ 61.8 มีการปฏิบัติถูกต้อง ร้อยละ 66.0 ความคิดเห็นถูกต้องปลอดภัยเกษตรกรเห็นด้วย มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็น 2.49 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการใช้ยาปราบศัตรูสตรอบอรี คือ การศึกษา ความรู้ ความคิดเห็นและแหล่งรับข่าวสาร และการศึกษาของสุภาพ มณีรัตน์ (2542) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อวิธีการป้องกันกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรบ้านแม่สาใหม่ ตำบลโป่งแยง อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า เกษตรกร 120 คน ได้รับคำแนะนำเรื่องการป้องกันกำจัดศัตรูพืชจากเพื่อนบ้านมากที่สุด ร้อยละ 27.5 ซื้อสารเคมีจากร้านในอำเภอเป็นส่วนใหญ่ ร้อยละ 46.9 สวมเสื้อแขนยาว และอยู่เหนือลมขณะฉีดพ่นสารเคมี ร้อยละ 93.3 ใช้สารเคมีตามฉลาก ร้อยละ 92.5 ไม่รับประทานอาหารหรือเครื่องดื่มขณะฉีดพ่นสารเคมี ร้อยละ 90.0 อ่านฉลากก่อนใช้สารเคมีทุกครั้ง ร้อยละ 89.2 และการได้รับข่าวสาร การได้รับคำแนะนำส่งเสริมและแหล่งจำหน่ายวัสดุอุปกรณ์ในการป้องกันกำจัดศัตรูพืช มีความสัมพันธ์กับวิธีการป้องกันกำจัดศัตรูพืชอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

การปฏิบัติตนก่อนการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดวัชพืชและโรคพืช พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมกิจกรรมการเสริมสร้างพลังอำนาจในการป้องกันอันตรายจากสารเคมี มีค่าคะแนนเฉลี่ยการปฏิบัติตนก่อนการใช้สารเคมีก่อนเข้าร่วมกิจกรรมเท่ากับ 2.47 และมีค่าคะแนนเฉลี่ยการ

ปฏิบัติตนก่อนการใช้สารเคมีหลังเข้าร่วมกิจกรรมเท่ากับ 2.78 ซึ่งค่าคะแนนเฉลี่ยการทดสอบการปฏิบัติตนก่อนการใช้สารเคมีหลังจากเข้าร่วมกิจกรรมมีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01

การปฏิบัติตนระหว่างการใช้สารเคมี พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมกิจกรรมการเสริมสร้างพลังอำนาจในการป้องกันอันตรายจากสารเคมี มีค่าคะแนนเฉลี่ยการปฏิบัติตนระหว่างการใช้สารเคมีก่อนเข้าร่วมกิจกรรมเท่ากับ 2.50 และมีค่าคะแนนเฉลี่ยการปฏิบัติตนระหว่างการใช้สารเคมีหลังเข้าร่วมกิจกรรมเท่ากับ 2.75 ซึ่งค่าคะแนนเฉลี่ยการทดสอบการปฏิบัติตนระหว่างการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดวัชพืชและโรคพืชหลังจากเข้าร่วมกิจกรรมมีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

การปฏิบัติตนหลังการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดวัชพืชและโรคพืช พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมกิจกรรมการเสริมสร้างพลังอำนาจในการป้องกันอันตรายจากสารเคมี มีค่าคะแนนเฉลี่ยการปฏิบัติตนหลังการใช้สารเคมีก่อนเข้าร่วมกิจกรรมเท่ากับ 2.66 และมีค่าคะแนนเฉลี่ยการปฏิบัติตนหลังการใช้สารเคมีหลังเข้าร่วมกิจกรรมเท่ากับ 2.86 ซึ่งค่าคะแนนเฉลี่ยการทดสอบการปฏิบัติตนหลังการใช้สารเคมีหลังจากเข้าร่วมกิจกรรมมีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ผลการตรวจเลือดพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมกิจกรรมการเสริมสร้างพลังอำนาจในการป้องกันอันตรายจากสารเคมี มีผลการตรวจเลือดอยู่ในระดับเสี่ยง และปลอดภัยในจำนวนที่เท่ากัน จำนวน 11 คน ร้อยละ 37.9 และหลังจากที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมการเสริมสร้างพลังอำนาจในการป้องกันอันตรายจากสารเคมีแล้ว มีผลการตรวจเลือดอยู่ในระดับปลอดภัย จำนวน 12 คน ร้อยละ 41.4 รองลงมาคือและระดับปกติ จำนวน 9 คน ร้อยละ 31.0 การศึกษาระดับสารเคมีกำจัดศัตรูพืชตกค้างในเลือดของเกษตรกร สอดคล้องกับการศึกษาของ บุญตา กลิ่นมาลี (2540) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้และพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชกับระดับเอนไซม์โคลีนเอสเตอเรส ในเกษตรกรหมู่บ้านท่าแลง ตำบลท่าแลง อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี จำนวน 120 คน พบว่าพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชมีความสัมพันธ์กับระดับเอนไซม์โคลีนเอสเตอเรส อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีแนวโน้มว่าผู้ที่มีพฤติกรรมถูกต้องจะมีความปลอดภัยมากกว่าผู้ที่ปฏิบัติไม่ถูกต้อง แต่ไม่สอดคล้องกับการศึกษาของศุภิน ไตรทิพย์ (2539) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระดับโคลีนเอสเตอเรสกับการปฏิบัติในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกร หมู่บ้านท่าแลง ตำบลลุ่มน้ำชี อำเภอบ้านเขว้า จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 52 คน พบว่า เกษตรกรนิยมใช้สารเคมี 2 ประเภทคือสารเคมีกำจัดแมลง และสารเคมี

กำจัดวัชพืช สำหรับสารเคมีกำจัดแมลงที่นิยมใช้มากที่สุดคือ กลุ่มไพรีทรอยด์ ร้อยละ 94.2 รองลงมาคือ กลุ่มออการ์โนฟอสเฟสและคาร์บาเมต ร้อยละ 85.5 และ 69.2 ตามลำดับ ส่วนพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชไม่มีความสัมพันธ์กับระดับเอนไซม์เอทีเอ็นเอสเตอร์เรส

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยได้ข้อมูลต่าง ๆ พิจารณาและเห็นว่าข้อเสนอแนะแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการทำงานในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการใช้สารเคมีป้องกันวัชพืชและโรคพืช ดังนี้

1. ด้านการสร้างกิจกรรม ควรมีการสร้างกิจกรรมให้เกิดความสนใจในการให้พนักงานเข้าร่วมมากขึ้น โดยมีการใช้สื่อที่มึความสนใจและสอดคล้องกับความต้องการของพนักงานฯ และผู้จัดการกิจกรรมควรมีทักษะด้านการเสริมสร้างพลังอำนาจ
2. ในการจัดกิจกรรมในแต่ละครั้งควรให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรืออนามัยเข้ามามีส่วนร่วมในการร่วมกันจัดกิจกรรม เพื่อส่งผลให้กิจกรรมเป็นรูปธรรมมากขึ้น
3. กิจกรรมที่ใช้ควรจัดเวลาให้มีความเหมาะสม ไม่ควรจัดกิจกรรมในช่วงที่ทำให้เกิดการรบกวนการทำงาน และควรมีการแจ้งกำหนดการให้ทราบทุกขั้นตอนอย่างชัดเจน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาศึกษาการเสริมสร้างพลังอำนาจในการป้องกันอันตรายจากสารเคมีของกลุ่มบุคคลอื่น ๆ ที่มีความเสี่ยงจากการใช้สารเคมีต่อไป
2. ควรมีการศึกษาศึกษาการเสริมสร้างพลังอำนาจในการป้องกันอันตรายจากสารเคมีในเชิงคุณภาพ
3. ควรมีการศึกษาคิดตามพฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากสารเคมีในเกษตรกรในเชิงคุณภาพระยะยาว (Cohort Study)